

Undervisning af elever med PWS

Mange elever med PWS har indlæringsvanskeligheder og udvikler sig bedst ved at blive undervist i specialklasse eller på specialskole.

Se også Bekendtgørelse af lov om Folkeskolen: www.uvm.dk

Læring

Alle elever med PWS er forskellige. Netop på grund af PWS skal man være opmærksom på følgende:

Eleven har ofte en *god langtidshukommelse og svagere korttidshukommelse*. Mange bliver *teknisk gode læsere*, men kan have svært ved at forstå og huske *indholdet* i det læste. Derfor skal *indholdslæsning* have stor opmærksomhed. Nogle elever har meget svært ved at lære at læse. Mange er gode til at affotografere og huske det, de har set. De *gode visuelle evner* kombineret med en god langtidshukommelse gør, at mange har en god paratviden om ting, de har set og oplevet.

Eleven har en *sent udviklet motorik og lav muskeltonus* og har derfor brug for god siddestøtte, når han/hun skal arbejde ved et bord. Håndskrivning kan være et problem på grund af en *svag håndmotorik*, og computer kan med fordel anvendes.

Matematik og abstrakt tænkning, hvor eleven skal ræsonnere og klare opgaver, der bygger på logisk ræsonnement ("hvis...så"), er svært for de fleste. Det er derfor vigtigt at anvende *konkrete materialer og anden tydeliggørelse* i undervisningen.

Pædagogiske forholdsregler i skolen

Elever med PWS arbejder bedst inden for meget strukturerede rammer med indbyggede rutiner og faste planer. Ændringer i planer og aftaler kan give anledning til uro og frustration, der kommer til udtryk som vredesudbrud eller afvisning. Mundtlige forklaringer kan ikke rummes, når eleven er vred.

Ofte opstår uro og afvisning, fordi **eleven ikke forstår, hvad der skal ske**. Eleven med PWS kan have svært ved at tage ved lære af konflikter, som måske netop er opstået, fordi han/hun ikke har forstået, hvad der er sket. Man bør så vidt muligt forberede eleven i god tid på evt. ændringer, bedst visuelt med billeder.

Ved vredesudbrud er det vigtigt at hjælpe eleven med at falde til ro, før man taler om hændelsen, som han /hun måske ikke kan

forklare. Læreren bør i stedet selv analysere, hvorfor uroen og vreden opstod. Det er vigtigt at møde eleven med en anerkendende tilgang, da konflikter let optrappes.

Sprog

Sprogudviklingen er ofte meget forsinket. De sproglige færdigheder varierer meget, og mange elever har brug for ekstra tale-/sprogundervisning. Hos nogle er ordforrådet stort, **men en nuanceret forståelse af ordene er ikke altid til stede**. For at sikre sig en fælles forståelse kan man evt. bede eleven gentage med egne ord. Når det drejer sig om ældre elever, kan man med fordel skrive aftaler ned sammen. Man kan ligeledes arbejde med at sætte symboler eller billeder til læsetekster, aftaler og time- og dagsplaner.

Gode råd

1. Underret alle på skolen om Prader-Willi Syndrom, dvs. lærere, andet personale i skolen, kammerater og forældre, og forklar, at ingen – uden aftale – må tilbyde eleven med PWS noget at spise.

2. Sørg for, at der ikke ligger noget spiseligt fremme i klasseværelset, og at der ikke er køleskab med mad i det lokale, hvor eleven skal undervises, da han/hun i så fald kan have vanskeligt ved at koncentrere sig om skolearbejdet. Der bør heller ikke ligge penge i klassen, så eleven fristes til at købe mad.

3. Eleven med PWS bør have en fast kontaktlærer/kontaktpædagog i teamet, så misforståelser omkring aftaler undgås.

4. Eleven med PWS vokser med ros og anerkendelse fra læreren. Ros derfor eleven for både initiativer og resultater. Medinddragelse er ligeledes motiverende for læring. Derfor kan det være en god ide at lade eleven være med til at træffe beslutninger. Ofte kan eleven ikke overskue mere end to valgmuligheder.

5. Pga. spinkel muskulatur, sansemotoriske vanskeligheder og hyppig tendens til passivitet, hvis der ikke er planlagte motoriske aktiviteter, anbefales at tilrettelægge et motionsprogram, der udføres på samme tid hver dag. De motoriske aktiviteter kan planlægges i samråd med fysioterapeut.

6. Støt opbygningen af et positivt selvbillede ved at give eleven selvindsigt og realistiske forventninger til egen formåen. Stil opgaver, så eleven får succes og lyst til at lære mere.

7. Elever med PWS har svært ved at deltage i et fællesskab, når samværet er ustruktureret og uoverskueligt. Sørg derfor for, at der er struktur og tydelighed, så eleven kan deltage og lære at vise hensyn samt acceptere og respektere andre.

8. En elev med PWS kan blive frustreret og vred, hvis vedkommende ikke forstår, hvad der skal ske, eller tingene ikke går som forventet. Forebyg så vidt muligt konflikter, da eleven kan gå i baglås og miste motivationen for undervisningen. Afled i stedet for eleven i disse situationer.

Forslag i forbindelse med frikvarterer og socialt samvær

Eleven med PWS kan have problemer i frikvartererne både mht. at finde venner og deltage i aktiviteter. Derfor anbefales at støtte eleven i at komme i gang med fx at lege. Man kan med fordel anvende tid på at gøre eleven fortrolig med de spil og legeredskaber, der er tilgængelige i pauserne.

Vær meget nærværende særligt i spisefrikvarteret. Vær opmærksom på, at eleven ikke beder om eller tager mad fra andre elever, affaldskurve eller køleskabe.

Pædagogik og struktur

Lad indlæringen finde sted i et miljø, hvor eleven

- føler sig sikker
- kan honorere kravene
- får udfordringer og opnår sejr
- forstår og kan leve op til forventningerne.

Anvend understøttende visuelt materiale (figurer, billeder, film osv.) i alle fag.

Hjælp eleven med at løse opgaver ved at gøre situationen konkret, samle delinformationer til helhed (fx i et billede eller skema) samt **foreslå en løsningsmodel for opgaven**.

Udnyt elevens gode langtidshukommelse og byg videre på allerede erhvervet viden.

Vær opmærksom på elevens svage korttidshukommelse, **hvilket betyder behov for mange gentagelser**.

Eleven med PWS fungerer bedst, når en voksen/støttelærer overtager ansvaret for forhold omkring mad og socialt samvær. Eleven bruger således ikke ressourcer på unødige bekymringer og bliver

derved bedre i stand til at koncentrere sig. Mange konflikter vil på denne måde kunne undgås.

Rutiner i sig selv er lystbetonede for en elev med PWS – et forhold, der bør udnyttes/inddrages mest muligt i pædagogisk henseende – dog uden at det får lov til at styre elevens verden.

Eleven med PWS kan, uden at det er bevidst, beskrive samme hændelse på forskellig måde til fx lærer og forældre. Denne ubevidste adfærd, som kan skabe problemer mellem skole og hjem, kan afhjælpes ved tæt samarbejde mellem de involverede.

Vær opmærksom på følgende:

- Nogle elever med PWS vil eventuelt kunne spise giftige og farlige ting.
- Personer med PWS kaster sjældent op og har høj smertetærskel (skoldninger, forbrændinger, knoglebrud etc. kan overses).
- Ved sygdom kan det eneste symptom være, at eleven er påfaldende stille eller "anderledes" end vanligt. I tilfælde af opspilet mave eller andet usædvanligt, skal læge kontaktes.
- Ved PWS fungerer temperaturreguleringen unøjagtigt, og personerne med PWS klæder sig ofte uhensigtsmæssigt i varmt eller koldt vejr.
- Dårlig balance øger risikoen for beskadigelse ved fald.
- Dårligt syn kan øge risikoen for fald.

I den individuelle elevplan skal medtænkes de særlige hensyn, der skal tages til en elev med PWS.

Landsforeningen for Prader-Willi Syndrom

blev dannet i 1986 af forældre til børn og unge med Prader-Willi Syndrom.

Information om PWS kan findes i bogen

"Prader-Willi Syndrom"

samt i flere foldere udgivet af Landsforeningen for Prader-Willi Syndrom.

www.prader-willi.dk

Center for Sjældne Sygdomme (CSS)

Rigshospitalet

Juliane Maries Vej 6
2100 København Ø
Telefon: 35 45 50 03

Center for Sjældne Sygdomme (CSS)

Aarhus Universitetshospital

Palle Juul-Jensens Boulevard 99
8200 Aarhus N
Telefon: 78 45 14 74

Information og gode råd om undervisning af elever med Prader-Willi Syndrom

www.prader-willi.dk

Februar 2020